

ALEXA GAVRIL BÂLE și FLORIN-VASILE POP

Povestiri din Chioar despre Fata Pădurii și Omu Noptii

Pă soru-mea Eleonora am auzit-o povestind că o văzut-o pe Fata Pădurii; de fapt, numai o auzât-o cântând, horind și lând haine, mai sus de sat la un pământ al lor. O mârș la râu într-o vară și și-o făcut colibă acolo și o rămas pă noapte cu marhăle, o dormit acolo-n colibă. Noaptea o auzât horind și o gândit că cine știe cum o hi hiind, pierdut pă acolo, noaptea, de n-o fost nime. Numai Fata Pădurii o putut hi, o auzât și cum la haine, într-o vâlce.

*

Pă Scurtu, era unu la noi, neînsemnat și cam băutor, încă l-o purtat Fata Pădurii. L-o luat de pân sat și l-o dus până la Șurdești, departe, pă Dâmbu Crucii, la crucea unde amu-s vo trizăci, patruzăci de ai o trăsnit-o pă o femeie din Șurdești, pă o nevastă tânără care să băgase la scut că ploua. Până acolo l-o dus pă Scurtu, amu o murit săracu, și n-o fost bat atunci, când l-o purtat.

*

Sândricău ce stă lângă biserică, încă s-o pierdut vinind într-o noapte din Șișești, era întuneric și on pic de ceață. Dintr-un loc n-o mai știut cum să iasă, cum să se descurce, încotro o lua, ajungi tăt acolo, de unde-o pornit.

*

Pă biata Leontina lui Mnihai o dus-o Fata Pădurii, în noaptea de Paști, venind de la Înviere - și n-o aflat-o până către dimineață, într-o vale, la ieșirea din Cavnic, către Mogoșa, cu capu-ntr-o vale, în apă, numai cioante. O cotat-o satu, zâceu oamenii că n-o putut mere departe tare, o cotat-o și pă lângă sat până mai departe. Pă Valea Domului, în loc hâd, s-o

pierdut de bărbat și numai la sfârșitu lui mai o aflat-o un păcurar, la Căvnic, cu capu-n apă, numai cioantele o mai fost de ie.

La cules de prune în Dealu Mănășturului; foto: Florin Pop

*

Iosif o avut o soră ce s-o pierdut, pă imaș pân stini și n-o mai aflat-o die. Pă imaș de la Iosif încolo, către Șișești și către Soci, erau stini mari, ca pădurea, stăte ursu-n cături, atâta erau de mari și deși.

Dormem odată, vara, într-o noapte afară, erau mai mulți prunci și auzem bufnind ușa de la cotețu caprilor - o fost ursu, o vinit la capre și o deștis ușa și o dat-o de părete. Jumătate din capre o luat-o către centru satului, către Măgureanu, acele o scăpat, celelalte către imaș, pă una din aiste o prins-o. O sărit oamenii, că o auzât, da n-o mai putut face nimnic, o perit capra.

Era ceva urs obraznic și lângă Marilena, în sat s-o băgat, la on om, pă oblonu de la fân să ieie on dițal din grajdi da n-o apucat; și încă-ntr-on loc s-o băgat la animale.

Așă stini o fost pă imaș la noi de stăte ursu-n ii ca-n pădure, până pân șaptezăci și șapte, șaptezăci și opt, când o vinit o echipă de oșeni și i-o tăiet.

Pă la amiazăți, s-o dus fata, sora lu Iosif, pă imaș și n-o mai vinit. S-o alarmat satu și o cotat-o, o auzău tiotind, cât în sus, cât în jos, cât într-o parte, cât în alta, nu s-o putut lua după asta, că-i păcăle Fata Pădurii, ie tiote nu sora lu Iosif. De copii, Fata Pădurii să aproptie mai tare decât de oamenii mari.

La multă vreme o aflat-o, nu tare departe, în stini, numa scheletu, după ce moare omu-n pădure să aproptie vultile și păsările, ciorile și cordii mai ales, și-l încep. Pă locu unde-o aflat-o o pus o cruce. Asta o fost demult tare.

*

Când mi-o fost nunta, am trimis doi temători, în Șurdești, să cheme la nuntă. Pă Găvrila Merilenii și pă Văsălica Ilenii, și s-o dus în Șurdești de chema. Când o vinit înapoi, noaptea o ajuns la Izvor și nu l-o putut trece, era mare, s-o desculțat. După ce o trecut păstă apă, n-o mai știut unde-s, o umblat încoace și-ncolo până o dat de oarece: „oare ce-i aci” o întrebat Găvrilă, o fost o claie de fân și ii s-o pus în jănuțî lângă claie și și-o zăs rugăciunile. Cum s-o rugat, odată o văzut deasupra ceru și stelele, până acolo n-o văzut stele. Acolo s-o dezbătat de cap, o fost marsă mult în jos, către Dănești, la râtul lu Ionuc de la Băi, a lui o fost claia.

Noi tăt așteptam să vie, numai nu mai sosă, n-am știut ce o hi pățată. O vinit noaptea într-un târzău și o zăs că i-o purtat Fata Pădurii.

Și pă ceie vale, valea de lângă Iosif, umbla oaricând Fata Pădurii, da amu s-o dus, n-am mai auzât de ie.

(Minerva și Gheorghe Cusco, 66 și 68 ani, Negreia)

*

Soru-mea, Leonora lu Sandu, cela ce ave on cal alb, o auzât-o și o văzut-o pă Fata Pădurii. Vara, era la fân, din sus de sat și la amiază, după ce o întors fân, s-o pus să se hodinească și o văzut-o pă Fata Pădurii, stăte p-o buturugă și hore. Ave păru lung, negru, până la brâu.

*

Mămuca ne poveste că, demult, când o fost ie mică, o auze pă Fata Pădurii lând haine, mai jos de moară, era o duldină-n vale și on bolovan mare unde spălau femeile hainele.

O auze noaptea cum dăde cu maiu pă bolovan, ca orice femeie, de numa vuia valea. Io n-am auzât-o.

(*Marilena Cusco*, 50 ani, Negreia).

*

Voroveu mai demult oamini de Fata Pădurii și de Omu Noptii, io am auzât-o numa pă Fata Pădurii, cum la haine pă vale, noaptea târzâu, în crucea noptii. După ce am vinit de noră aici, casa vete, în care am stat cu socrii, era mai pă deal, sus pă coastă.

Noaptea auzăm în vale cum oaricine la haine, la cămăși... femeie nu putea hi că era întuneric și nu să vide lumină. Auzăm: „toac, toac, toac...”, cum ar da cu maiu pă bolovan, apoi „fleoaşc, fleoaşc, fleoaşc...”, cum le-ar limpezî, cămeşile în apă. Să auză cât sus, pă vale, cât mai jos, repide să muta și sus și jos, apoi iară mai sus, mai jos.

Asta am auzât io, cum te aud și cum mă auzi.

*

Fratele soacrii, o fost tânăr atuncea, o vinit într-o noapte, iarna, târzâu, de la fete din sat și i-o trezit pă tăți din casă să vie afară să audă cum îl duce pă unu pă sus. Era frig tare și pă sus o auzât: „ohh, ohh, ohh, oh, oh”, să văită on om și să auzău lanțuri.

O trecut păstă casă și din jos de casă era on nuc mare și o dat cu crengile din vârf, atuncea s-o văietat mai tare omu. Apoi s-o auzât lanțurile și văietatul, în jos, o trecut păstă Dâmbu Mare din Șișești.

*

Mai demult, femeile își aduceau acasă bărbații din război, o din armată, cu vrăji, cu dracu - cum zăceau bătrânii, făceau cu dracu.

Noaptea să întâmpla asta, îl lua de unde era și legat în lanțuri îl aduceu, pă sus, ca și cum ar zbura, legat în lanțuri, până acasă la ele.

Bărbații aduși pă sus sufereau mult și la coborâre îi pute lăsa dintr-odată și să loveu rău, își puteu rumpe mâsurile ori picioarele, ori puteu chiar muri. De aceia îi lăsau jos pă gunoiu de la grajdî, că era mai moale, să nu să lovească.

*

Când la Fata Pădurii cămeși, pă vale, Valea Hucioaii îi zăce la valea asta, stăteam pă prizmă, afară și ascultam.

(*Aurica Băban*, 50 ani, Dănești)

*

Fata Pădurii și Omu Noptii o fost oamini, și-o închipuit ii și și-o făcut spaimă. Poate o și fost, da mai demult, l-am auzât pă socru vorovind cum o pornit către casă, din Vârful Cornului și în loc să ajungă, pă Obcină, în Șurdești, o ajuns în Dănești, o mârș înapoi, în loc să vie îcoace, nicicum nu s-o putut dezbăta de cap, până dimineață.

*

Omu Noptii o fost la noi Augustinu lu Vesoc, umbla cu Vioara, mere noaptea la ie, iară ie, ca să se scoată, vine noaptea la tătucu și zăce: „bade Tițule, iară o vinit Omu Noptii la mine”, tătucu lua lompășu și umbla roată să-l vadă pă Omu Noptii. N-o văzut nimnică, Vioara zăce numa așa, ca să scoată vorba-n sat, dacă-l vede oricine pă Augustin, noaptea, pă lângă casa ii, să gândească că-i Omu Noptii. Între noi și Vioara era on șanț afund și odată tătucu l-o văzut la zarea lompășului pă Augustin în șanț, ascunzându-se.

(*Părasca lu Rafil*, *Dipșă*, 56 ani, 12 nov 2015, Șurdești)

*

Poveste o baba de aci, o avut 98 de ai în 1870, că vine de la biserică, de pă dâmb, noaptea, și Omu Noptii vine ca o umbră mare, neagră, cu două lumânărele-n mâni, trece vâlceaua și rădica și cobora lumânărelele, tăt rădica și cobora lumânărelele. Pă babă o che-mat-o Frăsâna, o fost moașa satului, o moșat tăt Bontăieniu, aproape și așa zâce că-și aduce aminte de când o fost mică, de Omu Noptii, l-o văzut și ie.

(Mărioara de la Cooperativă, Bontăieni)

*

Am auzât bugăte povești de aieste, am auzât și le-am știut, da le-am uitat, că-s bătrân amu și nu stau bine cu memoria, cu țânerea de minte. De o vreme încoace nu să mai aude de Fata Pădurii, nu mai umblă, n-o mai vede nime, nu mai povestește nime de ie. Poate s-o dus de pe aicea, s-o mutat în altă lăture, umblă pân alte locuri.

Când eram mic, prunc, stătem la vaci pă imaș, mai mulți prunci, cum era atunci. Cu noi era Niculăieș, bătrânul, tata lu Drăganu, o avut o carte de pă la Țârilă, cu Gruia lu Novac. Niculăieș, nu știu de știe citi o nu, da tătă zâua ne zâce din carte de haiduci și de Fata Pădurii. Noi îl ascultam și ne plăceu poveștile cu haiduci. De cele cu Fata Pădurii ne temem, ne era groază să mai ieșim noaptea afară din casă. Mai mult ne plăceu poveștile cu haiduci, cum să bâte ii cu turcii și cum trăjeu către casă apoi.

Așa că nu știu pățanii cu Fata Pădurii, iară io nu am pățat s-o văd ori să mă întâlnesc pă oriunde cu ie. Zâce, când eram io tânăr, că nu mai umbla Fata Pădurii pântru că o prins-o și o băgat-o și pă ie în colectiv.

La noi n-o fost colectiv, da o fost pă cele sate, acolo o dus-o pă Fata Pădurii și o în-scris-o în colectiv.

Ionu Irinii mi-o fost prieten, umblam la fete când am fost feciori, el o murit amu, Dumnezeu să-l ierte! Am fost tare buni prieteni, ba că o fost mai bătrân ca mine.

Ca să ne mai batem joc de oameni, merem noaptea lângă Iosivu lu Șandor, în vale, Valea Dorii, io luam on mai, mă coborâm în vale și batem cu el pă on bolovan ca și cum o femeie ar la cămăși, iară Ion hore, el hore hâd, așa hore el de felu lui, hâd, de gândeii că-i Fata Pădurii.

Auzau oamenii, pă mine în vale, bătând cu maiu pă piatră, și pă Ion horind, și zâceu c-o fost Fata Pădurii în vale la Șandor.

(Dămian din Pomușor, 78 ani. Negreia)

*

Unchieșu, o fost de unsprăzece ai atunci, o auzât-o p-o femeie din Dumbrăviță povestind ce-o pățât. O vinit aici și o dormit la buna care-o fost soră cu Leon din Dumbrăviță, o dormit mai multă vreme aici că și-o părăsit casa din Dumbrăviță.

Femeia era văduvă tânără și o văzut un fecior tare frumos și și-o pus ochii pă el, i-o trebuit neapărat să puie mâna pă el. Ce-o făcut ce n-o făcut, că asta n-o mai spus-o, poate o făcut cu dracu, cât că fecioru o vinit la ie.

Odată o făcut plăcinte pă când o vinit el și le-o pus pă dub să steie calde.

Fecioru o vinit și într-o vreme, noaptea, o zâs cătă el să ieie păcintile de pă dub să mănânce. Când s-o depărtat de pat, o văzut că are copite de cal în loc de picioare. O fost dracu și n-o mai putut scăpa de el, orice o făcut. Chemat-o popi să citească și să facă rugăciuni, umblat-o încolo, umblat-o încoace pă la biserici și mănăstiri, da n-o putut scăpa.

N-o mai putut sta în casă de dracu, așa c-o părăsit-o și o vinit la buna și o dormit o vreme.

(*Maria Poduț, 76 ani, Cetățele*)

Toamna pastorală; foto: Florin Pop

*

În Bontăieni umbla dracu la o casă. Arunca cu pari de claie și bolovani pă fereastră. Merea lumea de pă sate să vadă minunea. Am mârș cu Mihuț din Șurdești, cela gras, cu Văsălia Nastasâii, cu Mihaiu Minuchii și cu Dioarde, într-o după-amiază. Când am ajuns acolo, un par de claie o dat în porțile șurii, pă sus o vinit și „buf” în porți.

Ne-am dus în casă și Mihuț, era ceva diac la biserică, o scos o carte și o început să citească la masă. Nu o apucat a citi mult că din tavan o pticat on bolovan sclipicios. O zâs Mihuț: „No hai să merem că aici nu-i de noi...”, și-o luat cartea susuoară și am ieșit. În antreu iară o pticat pietre din podu căsî, da nu ne-o lovit nici pă unu.

Când am ieșit afară, capra de tăiet lemne ce o fost la tăietoru lemnelor o mârș pă sus și o pușcat în poarta șurii. Ne-am temut mai rău de ce am văzut, ne-am luat să ne ducem pă cărare-n sus, „hai să merem repede, până n-om păfi oarece” o zâs iară Mihuț. Ne-am dus.

Am uitat una. Când eram în casă, ceasu de pă masă, ceas rotund, mare, l-o aruncat amuce de pă masă-n ușă. Da, așă o fost, pă când ne-am pornit să ieșim, în antreu numa bolovani o pticat de sus, din pod.

Zăce că acolo, la casa aceie, mninunea o pornit de la o femeie care o umblat cu on bărbat din Cărbunari și femeie lu acela i-o trimăs voarbă să se cumițească, că de nu, a trimăte pă dracu la ie.

(*Ștefan Poduț, Ște, 84 ani, Cetățele*)